

Зміни до Положення про визначення банками України мінімального розміру експозицій, зважених за кредитним ризиком

1. У розділі I:

1) у главі 1:

у пункті 2:

у підпункті 11:

абзац другий викласти в такій редакції:

“нерухоме майно, яке відповідно до Закону України “Про основні засади житлової політики” належить до житла;”;

в абзаці четвертому слова “житлового фонду (будинок)” замінити словами “житла (житловий будинок)”;

пункт після підпункту 17 доповнити двома новими підпунктами 17¹, 17² такого змісту:

“17¹) кредитний рейтинг експозиції – висновок рейтингового агентства, визначений з використанням рейтингової шкали, щодо об’єкта рейтингування, крім рейтингованого суб’єкта та/або його кредитоспроможності, стосовно якого у банку виникає експозиція;

17²) кредитний рейтинг контрагента – висновок рейтингового агентства, визначений з використанням рейтингової шкали, щодо рейтингованого суб’єкта, який є контрагентом банку;”;

пункт після підпункту 19 доповнити новим підпунктом 19¹ такого змісту:

“19¹) Положення № 64 – Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах, затверджене постановою Правління Національного банку України від 11 червня 2018 року № 64 (зі змінами);”;

підпункт 29 викласти в такій редакції:

“29) роздрібна експозиція (англійською мовою retail exposure) – експозиція щодо фізичної особи або експозиція щодо суб’єкта мікропідприємництва, малого, середнього підприємництва, якщо дотримуються умови, визначені в пункті 86 глави 12 розділу III цього Положення;”;

в абзаці третьому підпункту 41 слово “центрального” виключити;

пункт після абзацу п’ятдесят сьомого доповнити новим абзацом п’ятдесят восьмим такого змісту:

“Терміни “аутсорсер”, “аутсорсинг”, “TPSP-постачальник” уживаються в значеннях, визначених у Положенні № 64;”.

У зв'язку з цим абзаци п'ятдесят восьмий – шістдесятій уважати відповідно абзацами п'ятдесят дев'ятим – шістдесят першим;

пункт після абзацу шістдесятого доповнити двома новими абзацами шістдесят першим, шістдесят другим такого змісту:

«Термін “міжнародний договір України” уживається у значенні, визначеному в Законі України “Про міжнародні договори України”.

Терміни “об'єкт рейтингування”, “рейтингова шкала”, “рейтингований суб'єкт”, “рейтингове агентство” уживаються в значеннях, визначених у Законі України “Про рейтингування”.»;

пункт 7 замінити п'ятьма новими пунктами 7–7⁴ такого змісту:

“7. Банк готує юридичний висновок, визначений вимогами цього Положення, за результатами аналізу норм права, що застосовуються до правочину (законодавство України, законодавство іншої країни, згідно із законодавством якої здійснюється виконання правочину / вирішення спорів за правочином).

Юридичний висновок готується:

1) у письмовій формі;

2) працівником юридичного підрозділу банку, який:

не бере участі в ініціюванні, перегляді умов здійснення операції, за якою виникає експозиція, що є предметом юридичного висновку, та є незалежним від процесу прийняття кредитного рішення щодо такої операції;

має достатній рівень кваліфікації та досвіду для виконання покладених на нього функцій з підготовки юридичних висновків.

Юридичний висновок підписується керівником юридичного підрозділу банку. Керівник юридичного підрозділу банку має право делегувати повноваження щодо підписання юридичних висновків кваліфікованому(ним) та досвідченому(ним) працівнику(ам) юридичного підрозділу банку, який(і) здатний(ні) забезпечити належну оцінку підготовленого юридичного висновку щодо його повноти, юридичної обґрунтованості та придатності для використання згідно з вимогами цього Положення.

Керівник юридичного підрозділу банку забезпечує контроль за виконанням делегованих ним повноважень та залишається відповідальним за їх виконання.

7¹. Банк має право передати функцію підготовки юридичних висновків або її частину (далі – функція) на виконання TPSP-постачальнику, включаючи аутсорсера, за умови дотримання вимог, встановлених у Положенні № 64 щодо управління ризиком третіх сторін, включаючи аутсорсинг.

Юридичний висновок у разі передавання банком функції підготовки юридичних висновків TPSP-постачальнику, включаючи аутсорсера, готується за

підписом керівника або уповноваженого представника TPSP-постачальника, включаючи аутсорсера.

Передавання банком функції підготовки юридичних висновків TPSP-постачальнику, включаючи аутсорсера, не звільняє від відповідальності банк та/або керівників банку за невиконання ним / ними вимог, встановлених цим Положенням.

7². Банк має право застосовувати один юридичний висновок щодо декількох правочинів стосовно інструментів пом'якшення кредитного ризику за одночасного дотримання таких умов:

1) правочини стосуються одного типу інструментів пом'якшення кредитного ризику;

2) до виконання правочинів / вирішення спорів за правочинами застосовується одне й те саме законодавство країни / країн, включаючи міжнародний договір України;

3) пом'якшення кредитного ризику застосовується до експозицій щодо контрагентів, на яких поширюється одне й те саме законодавство, що регулює погашення заборгованості перед банком.

7³. Юридичний висновок, складений стосовно інструментів пом'якшення кредитного ризику за результатами аналізу міжнародного договору України, має додатково містити:

1) підтвердження обов'язковості міжнародного договору України для всіх країн, які є сторонами такого договору та згідно із законодавством яких здійснюється виконання правочину / вирішення спорів за правочином щодо інструменту пом'якшення кредитного ризику;

2) оцінку того, чи забезпечує міжнародний договір України обов'язковість, законність і дійсність правочину щодо інструменту забезпечення;

3) визначення інструментів пом'якшення кредитного ризику, на які поширюється міжнародний договір України.

7⁴. Банк переглядає юридичний висновок або готує новий юридичний висновок (за потреби) із періодичністю, визначеною у внутрішньобанківському положенні, яка забезпечує його актуальність, з урахуванням норм законодавства України / іншої країни, та положень правочину.

Юридичний висновок обов'язково підлягає перегляду в разі настання будь-яких суттєвих обставин, які можуть вплинути на чинність правочину щодо інструментів пом'якшення кредитного ризику, обов'язковість його виконання, його законність і дійсність. До таких суттєвих обставин щонайменше належать:

1) зміни у законодавстві країни / країн, включаючи міжнародний договір України, що застосовується до правочину;

2) зміни у правочині, включаючи поширення його дії на інші типи експозицій / контрагентів банку.”;

абзац перший пункту 8 після слова “висновку,” доповнити словами “включаючи документи, визначені в запиті Національного банку”;

пункт 10 викласти в такій редакції:

“10. Юридичний висновок та документи, що подаються до Національного банку на його запит, повинні бути викладені українською мовою і не повинні містити виправлень, неточностей.

Документи, складені іноземною мовою, для подання до Національного банку повинні бути перекладені на українську мову. Не перекладаються на українську мову документи, складені іноземною мовою, у разі одночасного наведення їх тексту українською мовою.”;

2) главу 2 після пункту 20 доповнити новим пунктом 20¹ такого змісту:

“20¹. Банк у разі визначення значення ваги ризику експозиції із застосуванням вимог, встановлених щодо групи експозицій, іншої ніж та, до якої банк початково відніс експозицію, включає цю експозицію до тієї групи експозицій, згідно з вимогами щодо якої визначатиметься її значення ваги ризику.”.

2. У розділі II:

1) в абзаці третьому підпункту 1 пункту 34 глави 4 слово “контрагента /” виключити;

2) у пункті 42 глави 5:

в абзаці першому слово “, номінованого” виключити;

у підпункті 2 слово “такій” виключити;

абзац четвертий виключити.

3. У розділі III:

1) у колонці 4 рядка 1 таблиці 4 пункту 61 глави 8 цифри “30” замінити цифрами “50”;

2) у главі 10:

абзац перший пункту 76 викласти в такій редакції:

“76. Банк визначає значення ваги ризику експозиції щодо банку-контрагента, включаючи експозицію, яка має початковий строк погашення до 365 днів (включно) та не відповідає вимогам пунктів 74, 75 глави 10 розділу III цього Положення, на підставі ступеня її кредитної якості згідно з таблицею 9 пункту 76 глави 10 розділу III цього Положення.”;

в абзаці першому пункту 78 слова “банку-кореспондента” замінити словами “банку-контрагента”;

3) абзац перший пункту 81 глави 11 викласти в такій редакції:

“81. Банк визначає значення ваги ризику експозиції щодо суб’єкта господарювання, включаючи експозицію, яка має початковий строк погашення до 365 днів (включно) та не відповідає вимогам пункту 80 глави 11 розділу III цього Положення, на підставі ступеня її кредитної якості згідно з таблицею 12 пункту 81 глави 11 розділу III цього Положення.”;

4) пункт 84 глави 12 викласти в такій редакції:

“84. Банк визначає роздрібною експозицією кожен з таких експозицій:

1) експозицію щодо фізичної особи;

2) експозицію щодо суб’єкта МСП, якщо дотримуються умови, визначені в пункті 86 глави 12 розділу III цього Положення.”;

5) в абзацах другому, третьому підпункту 1 пункту 99 глави 15 слова “біржового списку фондової біржі” замінити словами “переліку активів, допущених до торгів на організованому фондовому ринку”.

4. У розділі IV:

1) у главі 19:

пункт 123 доповнити новим підпунктом такого змісту:

“10) строк дії інструменту профінансованого забезпечення дорівнює або є більшим за строк виконання зобов’язання за експозицією, яка забезпечена таким інструментом.”;

в абзаці п’ятому пунктів 129, 130 слова “частини експозиції” замінити словами “частини і-ої експозиції”;

главу після пункту 130 доповнити двома новими пунктами 130¹, 130² такого змісту:

“130¹. Банк у разі одночасного забезпечення експозиції інструментом профінансованого забезпечення та гарантійним інструментом, наданим на портфельній основі (далі – гарантійний інструмент на портфельній основі), який передбачає повернення банком надавачу такого гарантійного інструменту отриманих банком виплат за рахунок перерозподілу коштів від звернення стягнення на інструмент профінансованого забезпечення, під час визначення розміру j-тої частини експозиції, що забезпечена цим інструментом профінансованого забезпечення, згідно з пунктами 129 та 130 глави 19 розділу IV цього Положення застосовує скориговану вартість цього інструменту профінансованого забезпечення (показник $CB_{ПФЗ}$), визначену відповідно до вимог пункту 130² глави 19 розділу IV цього Положення.

130². Банк визначає скориговану вартість прийнятного інструменту профінансованого забезпечення за такою формулою:

$$CB_{ПФЗ} = V_{ПФЗ} - \min[(V_{ПФЗ} \cdot GL / 100); S_{СПГ}] \quad (7),$$

де $CB_{ПФЗ}$ – скоригована вартість прийнятного інструменту профінансованого забезпечення;

$V_{ПФЗ}$ – вартість прийнятного інструменту профінансованого забезпечення (без урахування умов гарантійного інструменту на портфельній основі);

GL – рівень покриття, що застосовується банком за гарантійним інструментом на портфельній основі відповідно до умов правочину щодо надання гарантійного інструменту на портфельній основі з урахуванням вимог пунктів 147, 148 глави 20 розділу IV цього Положення;

$S_{СПГ}$ – сума, що має бути сплачена банку надавачем гарантійного інструменту на портфельній основі відповідно до умов правочину щодо надання гарантійного інструменту на портфельній основі.”;

2) у главі 20:

підпункт 5 пункту 135 викласти в такій редакції:

“5) строк дії інструменту непрофінансованого забезпечення дорівнює або є більшим за строк виконання зобов’язання за експозицією.

Якщо строк дії інструменту непрофінансованого забезпечення є меншим за строк виконання зобов’язання за експозицією, то банк має право враховувати такий інструмент для цілей пом’якшення кредитного ризику за умови, що початковий строк його дії є більше ніж один рік і на дату розрахунку експозиції, зваженої за кредитним ризиком, залишковий строк його дії є більше ніж 90 календарних днів (включно).”;

у пункті 138:

абзаци перший, другий підпункту 3 викласти в такій редакції:

“3) гарантійний інструмент є безвідкличним, незаперечним та безумовним – правочин про гарантійний інструмент не містить умов, виконання яких залежить

від обставин, що є поза прямим контролем банку та які б давали змогу надавачу гарантійного інструменту:

змінити в односторонньому порядку умови правочину та/або припинити його дію;”;

в абзаці четвертому слова “не сплатити кошти” замінити словами “уникнути сплати коштів”;

абзац третій підпункту 4 викласти в такій редакції:

“не встановлює зобов’язання банку вжити заходів щодо повернення / стягнення боргу з контрагента (досудове врегулювання, проведення претензійно-позовної роботи, звернення стягнення на предмет забезпечення) як передумови для сплати за відповідним гарантійним інструментом;”;

підпункт 5 викласти в такій редакції:

“5) правочин про гарантійний інструмент є дійсним, законним та обов’язковим до виконання відповідно до норм права, які застосовуються до правочину, що підтверджується обґрунтованим юридичним висновком, актуальним на дату розрахунку експозиції, зваженої за кредитним ризиком;”;

у підпункті 6 слово “України;” замінити словами “України, – якщо у правочині про гарантійний інструмент у формі гарантії встановлено, що на неї поширюються уніфіковані правила для гарантій або інші міжнародні документи, що регулюють питання здійснення операцій за гарантіями;”;

підпункт 7 викласти в такій редакції:

“7) правочин про гарантійний інструмент у формі акредитиву відповідає уніфікованим правилам та звичаям для документарних акредитивів або іншим міжнародним документам, розробленим Міжнародною торговельною палатою (далі – МТП), що регулюють питання проведення розрахунків за акредитивами, затвердженими МТП, з урахуванням міжнародної стандартної банківської практики та особливостей, визначених цим Положенням, що не суперечать законодавству України, – якщо в правочині про гарантійний інструмент у формі акредитиву встановлено, що на нього поширюються зазначені уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів або інші міжнародні документи, розроблені МТП, що регулюють питання проведення розрахунків з акредитивами.”;

підпункт 8 виключити;

у пункті 139:

у підпункті 1 слово та цифри “підпунктів 1–7” виключити;

у підпункті 3:

абзаци перший, другий викласти в такій редакції:

“3) контргарантія є безвідкличною, незаперечною та безумовною – правочин не містить умов, виконання яких залежить від обставин, що є поза прямим контролем банку та які б давали змогу надавачу контргарантії:

змінити в односторонньому порядку умови правочину та/або припинити його дію;”;

в абзаці третьому слова “збільшення вартості” замінити словами “збільшити вартість”;

в абзаці четвертому слова “несплату коштів” замінити словами “уникнути сплати коштів”;

в абзаці п’ятому слова “зменшення строку” замінити словами “зменшити строк”;

абзац третій підпункту 4 викласти в такій редакції:

“не встановлює зобов’язання надавача непрофінансованого забезпечення / банку вжити заходів щодо повернення / стягнення боргу з контрагента (досудове врегулювання, проведення претензійно-позовної роботи, звернення стягнення на предмет забезпечення) як передумови для сплати за контргарантією;”;

підпункт 5 викласти в такій редакції:

“5) правочин за контргарантією є дійсним, законним та обов’язковим до виконання відповідно до норм права, які застосовуються до правочину, що підтверджується обґрунтованим юридичним висновком, актуальним на дату розрахунку експозиції, зваженої за кредитним ризиком;”;

у підпункті 6 слово “України;” замінити словами “України, – якщо у правочині про контргарантію встановлено, що на неї поширюються уніфіковані правила для гарантій або інші міжнародні документи, що регулюють питання здійснення операцій за контргарантіями;”;

у підпункті 7 слово “контрагентом” замінити словами “надавачем забезпечення”;

у пункті 140:

в абзаці другому цифру “(7)” замінити цифрою “(8)”;

в абзаці п’ятому слова “частини експозиції” замінити словами “частини і-ої експозиції”;

абзац шостий викласти в такій редакції:

“ $ВР_{нфзj}$ – значення ваги ризику j -тої частини i -ої експозиції, що забезпечена прийнятним інструментом непрофінансованого забезпечення, визначене згідно з вимогами розділів II, III цього Положення із застосуванням припущення, що контрагентом за j -тою частиною i -ої експозиції є надавач цього інструменту;”;

у пункті 141:

в абзаці другому цифру “(8)” замінити цифрою “(9)”;

в абзаці п’ятому слова “частини експозиції” замінити словами “частини і-ої експозиції”;

абзац шостий викласти в такій редакції:

“ $ВР_{нфзj}$ – значення ваги ризику j -тої частини i -ої експозиції, що забезпечена прийнятним інструментом непрофінансованого забезпечення, визначене згідно з

вимогами розділів II, III цього Положення із застосуванням припущення, що контрагентом за j-тою частиною i-ої експозиції є надавач цього інструменту;”;

у пункті 142:

в абзаці першому слова “ознак дефолту контрагента / невиконання контрагентом зобов’язань перед банком” замінити словами “визнання банком дефолту контрагента / невиконання контрагентом зобов’язань перед банком згідно з умовами правочину”;

у підпункті 2 слово “строк” замінити словами “залишковий строк”;

у пункті 143:

в абзаці другому цифру “(9)” замінити цифрами “(10)”;

в абзаці третьому літери “В_{фз}” замінити літерами “В_{нфз}”;

у пункті 144:

абзац перший викласти в такій редакції:

“144. Банк визначає скориговану вартість прийнятного інструменту непрофінансованого забезпечення, якщо на дату розрахунку експозиції, зваженої за кредитними ризиком, залишковий строк виконання вимог за прийнятим інструментом непрофінансованого забезпечення є меншим, ніж залишковий строк виконання зобов’язань за експозицією, за такою формулою:”;

в абзаці другому цифри “(10)” замінити цифрами “(11)”;

у першому реченні абзацу четвертого літеру та слово “t – мінімальний” замінити літерою та словами “t – мінімальний залишковий”;

в абзаці п’ятому слова “кінцевий”, “кінцевого” замінити відповідно словами “залишковий”, “залишкового”;

в абзаці першому пункту 145 цифри “(7), (8)” замінити цифрами “(8), (9)”;

розділ доповнити двома новими пунктами такого змісту:

“147. Банк, якщо гарантійні інструменти на портфельній основі, мають два рівні покриття (індивідуальний рівень покриття та портфельний ліміт покриття), приймає вартість таких гарантійних інструментів для врахування під час пом’якшення кредитного ризику на рівні індивідуального рівня покриття за одночасного дотримання таких умов:

1) правочин щодо надання гарантійного інструменту на портфельній основі не містить умови щодо обмеження кожної окремої експозиції на рівні портфельного ліміту покриття;

2) банк використав не більше 50% від суми ліміту за гарантійним інструментом на портфельній основі, що розрахована на рівні портфельного ліміту покриття відповідно до умов правочину щодо надання гарантійного інструменту на портфельній основі.

Банк має право визначити граничний обсяг суми ліміту за гарантійним інструментом на портфельній основі, що є вищим, ніж встановлений в абзаці першому підпункту 2 пункту 147 глави 20 розділу IV цього Положення, за умови,

що банк на підставі судження довів відсутність ризику повного вичерпання ліміту до кінця строку дії такого гарантійного інструменту;

3) банк здійснює регулярний (не рідше одного разу на 12 місяців) моніторинг стану використання портфельного ліміту покриття з урахуванням інформації про здійснені / очікувані виплати згідно з вимогою банку та прогнозні виплати за гарантійним інструментом на портфельній основі.

148. Банк у разі недотримання вимог пункту 147 глави 20 розділу IV цього Положення визначає вартість гарантійного інструменту на портфельній основі на рівні портфельного ліміту покриття.”.

5. У додатках до Положення:

1) у додатку 1:

абзац третій підпункту 7 пункту 3 викласти в такій редакції:

“порядок та періодичність отримання інформації щодо включення / невключення інструменту капіталу до переліку активів, допущених до торгів на організованому фондовому ринку, яка відповідає періодичності оновлення цього переліку.”;

пункт 5 доповнити новим підпунктом такого змісту:

“7) процедуру та порядок урахування під час пом’якшення кредитного ризику гарантійного інструменту на портфельній основі, що має два рівні покриття (індивідуальний рівень покриття та портфельний ліміт покриття), включаючи визначення рівня покриття, що застосовується банком за гарантійним інструментом на портфельній основі.”;

2) у пункті 2 додатка 3 слово “контрагента /” виключити.